

**FAKULTET
POLITIČKIH
NAUKA**
UNIVERZITET U SARAJEVU
MCMXLIX

**UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
KOMUNIKOLOGIJA/ŽURNALISTIKA**

MEDIJSKA KULTURA

KULIN BAN- DRŽAVOTVORNOST BOSNE

**Predmet: Medijska kultura
Mentor: Prof.dr. Fahira Fejzić-Čengić
Ime: Haris Džonlić
Broj indexa: 1067/II-Ž
Odsjek: Komunikologija
Vanredni studij**

Sarajevo, maj/svibanj 2021.

SAŽETAK

Kroz historiju svake države postoje ličnosti koje udare temelje državnosti toj zajednici. Višestoljetna baština, kultura i tradicija označena je pod plaštom države. Sam pojam države predstavlja dobro ili manje dobro organizovanu zajednicu sa svojim institucijama i svojim granama vlasti.

Država Bosna, iako spominjana u djelima X stoljeća, svoj pečat, svoju potvrdu državne organizacije i prisustva dobila je pojavom i djelovanjem Kulina bana. Za vrijeme bana Kulina Bosna kroz materijalne dokaze (ploče i povelje) potvrđuje svoj status i svoje uređenje.

Ključne riječi: Bosna, Kulin ban, Povelja Kulina bana, Bilinopoljska izjava, država

Abstract:

Throughout the history of each state, there are personalities who have laid the foundations of the statehood of that community. Centuries of heritage, culture and tradition are marked under the cloak of the state. The very notion of the state represents a well or less well-organized community with its institutions and its branches of government.

The state of Bosnia, although mentioned in the works of the 10th century, received its seal, its confirmation of state organization and presence with the appearance and activities of Kulin Ban. During the reign of Ban Kulin, Bosnia confirmed its status and its organization through material evidence (monuments and charters).

Keywords: Bosnia, Kulin ban, Charter of Kulin ban, Bilinopolje statement, state

ŽIVOT, VLAST, DJELOVANJE...

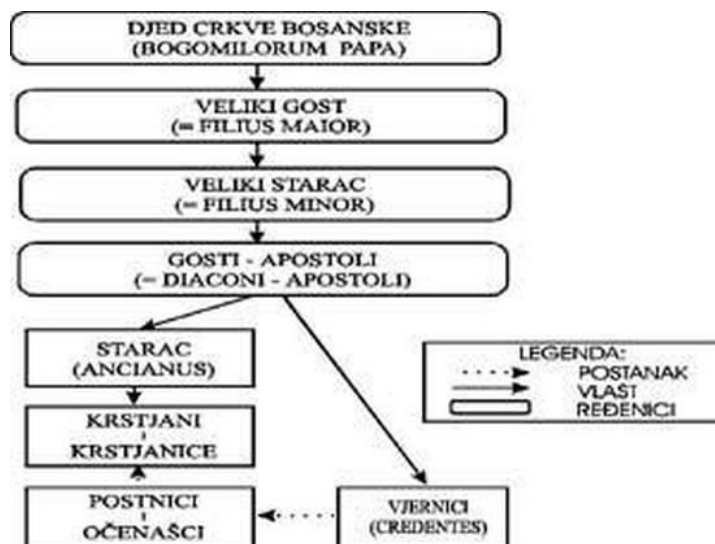
Za početak vladavine jedne od najznačajnijih ličnosti u historiji Bosne uzima se 1180. godina, iako postoje zapisi da je Bosnom upravljao kao bizantijski vazal od 1172. godine. Slabljenjem Bizanta Bosna postaje vazalna zemlja drugoj sili, sili sa zapada- Ugarskoj.

Period vladavine Kulina bana od 1180. godine pa do njegove smrti 1204. godine smatra se jednim od najmirnijih i naprospitnijih perioda države Bosne. Izuzev jednog vojnog pohoda u kojem je Bosna učestvovala kao saveznik Ugarske na Bizantiju, tadašnji žitelji Bosne nisu učestvovali u osvajačkim, ali ni u odbrambenim ratovima. Jačanjem trgovinskih veza, putne povezanosti postojećih naselja i međuljudskih odnosa unutar teritorije nad kojom je imao kontrolu Kulin ban je postavio temelje ne samo neupitne državnosti Bosne, već i temelje za kasnije napredovanje širenje banovine i stvaranje kraljevine Bosne.

Neupitno, povelja izdata dubrovačkom knezu Krvašu o slobodi kretanja i trgovine predstavlja najznačajniju ostavštinu vladara Kulina. Svojom poveljom 29. augusta 1189. godine Kulin ban potvrđuje suverenu kontrolu nad teritorijem i samim time ovim dokumentom se demantuje svaki vid i pokušaj prisvajanja i falsifikovanja historije od strane susjeda. Poveljom izdatoj Dubrovačkoj republici Bosna potvrđuje da posjeduje vladara, vojsku koja garantira slobodu i sigurnost na teritoriji kojom upravlja njen vladar, Kulin, pismo i jezik kao etnološke odrednice naroda i pisara, što potvrđuje ozbiljnost organizacije bosanskog dvora tog vremena.

Danas Bosna i Hercegovina ne posjeduje original ovog historijski vjerovatno najznačajnijeg dokumenta države. Tri primjerka ove povelje su se nalazila u Dubrovniku, da bi jedan od njih kasnije došao u vlasništvo Ruske akademije nauka i umjetnosti i muzeja u Sankt Peterburgu. Iako je Bosna i Hercegovina slala molbu za povrat ovog dokumenta u zemlju porijekla, iz Rusije smatraju ovaj dokument od krucijalne važnosti za historiju slavenskih naroda, jer je ova povelja drugi najstariji pisani dokument naroda slavenskog porijekla.

Drugi historijski značajan svjedok državnosti Bosne je ploča velikog sudije Gradeše. Ploča pronađena u blizini Zenice, a koja se danas čuva u Muzeju Grada Zenica, potvrđuje postojanje organizovanog pravnog sistema za vrijeme vladavine bana Kulina. Potpuna organizacija države Bosne tog perioda zahvaljujući ovoj ploči dobija svoju materijalnu potvrdu. Postojanje bezupitnog vladara i autoriteta, bana, postojanje vjerski organizovanog života, popa i crkvene organizacije, te postojanje majstora školovanih i sposobnih za gradnju značajnijih objekata od čvrstih materijala. Sve ovo se može pronaći na ploči visokoj nešto manje od metra, a širokoj 31 centimetar. Za razliku od Povelje Kulina bana koja potvrđuje vojnu i autoritativnu vlast, ova ploča potvrđuje i postojanje vjerske i sudske kaste države Bosne.

Upravo za Kulina i Bosnu postojanje vjerske organizacije i života predstavljalo je jedan od najznačajnijih izazova njegove vladavine. Na intervenciju i pismo zetskog kneza Vukana Nemanjića Ugarima i Rimu (papi), Bosna postaje sfera interesovanja zapadne crkve i njenih poglavara. Evropski vladari tog perioda kao vrhovni autoritet ne samo religijski, već svjetovni smatrali su papu. U periodu XII stoljeća, Evropa je bila u velikom ratu protiv hereze (krivovjerja) od Francuske pa do Bugarske. Ovakve optužbe zetskog kneza su predstavljale veliku opasnost za državu Bosnu i bana Kulina zbog mogućnosti novog križarskog rata. Već 1200. godine papa Inoćentije III šalje molbu (naredbu) Emeriku, kralju Ugarske, da se obračuna sa iskrivljenim vjerovanjem naroda Bosne. U savezništvu sa zetskim knezom Vukanom, zbog zajedničkih interesa, Ugarska sprema vojsku na Bosnu.

Ipak, Kulin ban još jednom potvrđuje svoje diplomatsko umijeće i pored silnog pritiska i optužbi susjeda poslanih u Rim, ban Kulin je ispregovarao dolazak papinog predstavnika „na teren“ kako bi se uvjerio u stanje u Bosni. Negdje početkom aprila 1203. godine Ivan Kazamaris dolazi u Bosnu kao izaslanik Rima. Na Bilinom polju je Kulin ban zajedno sa svojim časnicima i narodom dočekao izaslanike pape predvođene Ivanom Kazamarisom i prezentovao im vjerovanje i učenja naroda Bosne.

Dubrovački arhidakon Marin i Kazamaris su utvrdili iskrivljenost vjerovanja u Bosni, ali Kulin ban je uvjerio izaslanike da je teško bilo razlikovati pravovjerne od krivovjernih i da on i njegova porodica nikada nisu postali dio hereze, kako je navođeno u pismima.

Osmog aprila 1203. godine potpisana je Bilinopoljska izjava gdje ban Kulin garantuje da će se njegovi časnici odreći heretičkog učenja i da će Bosna ostati „zemlja pravih krstjana“.

Zadovoljan obavljenim poslom Ivan Kazamaris je obavijestio papu da je problem hereze u Bosni riješen i time je Bosna spašena križarskog pohoda. Ipak, učenje Crkve bosanske koje je svoje prve veće zamahe imalo za vrijeme bana Kulina, će u sljedećim desetljećima i stoljećima predstavljati temelj tradicije i države Bosne, ali i koja će predstavljati teret za njene vladare.

Ovim diplomatskim potezom, Kulin je Bosnu sačuvao od pljačkaškog poduhvata pod krinkom istrebljenja krivog vjerovanja i samim time je sačuvao državnost i značaj Bosne. Mudrost potpisivanja ovog akta se ogledala u jasno percipiranom odnosu snaga na terenu.

Pored ova tri krucijalna monumenta državnosti Bosne, iz perioda vladavine bana Kulina imamo i ploču njegove crkve, druge trgovačke ugovore, kao i historijsku baštinu pripadnika Crkve bosanske, stećke.

KULIN BAN- KAKO SAČUVATI DRŽAVU

Za svoje skoro tri decenije upravljanja Bosnom i njenim zemljama, Kulin je ovjekovječio historijsko uređenje jedne savremene države, postavio temelje razvoja ove zajednice koja će kasnije izrasti u najveće kraljevstvo regiona i sačuvao je vjersku autentičnost naroda Bosne koji su kroz naredna stoljeća sačuvali i njegovali tradiciju i identitet.

Sve ono što jedan vladar svojom mudrošću i političkom pronicljivošću treba da uradi kako bi sačuvao svoju zemlju i narod, Kulin je uradio za vrijeme svoje vlasti i time osigurao blagostanje i napredak koji su danas više nego ikada potrebni našoj zajednici. Primjer državničkog ponašanja, odnosa prema susjedima, diplomatskih politika mogu predstavljati dugoročnu lekciju vladarima.

Cijena mira u vrijeme ratova, cijena blagostanja u vrijeme siromaštva koje haralo Evropom tog doba dovoljno oslikava period vlasti velikog vladara Kulina.

Povelja Kulina bana kao rodni list države Bosne daje dovoljan historijski značaj liku i djelu bana Kulina, a ostale manje poznate historijske činjenice i potezi potvrđuju njegovu veličinu i značaj u historijskom ciklusu očuvanja države Bosne.

Postojanje sistema u XII stoljeću, uređenog sistema i države daje nam za pravo da se ponosimo kontinuitetom i tradicijom naše zemlje, njenim precima i potezima. Bosna tog vremena, suverena i jedinstvena zemlja sa čistim uređenjem predstavlja uzor organizacije i postojanja države. Uzor drugim državama Evrope tada, a danas uzor nama.

Bez mudrog ulaganja u sadašnjost, budućnost postaje neizvjesna. Bez Kulina bana i temelja, ne bi bilo kralja Tvrtka i kraljevine Bosne. Bez promjena nema napretka.

Budućnost sigurno nosi ličnosti koje će odigrati važnu ulogu u kreiranju sadašnjosti. Jer svako vrijeme nosi svoje heroje, a heroj naše historije je bio ban- Kulin ban.

LITERATURA:

1. „Kulin, veliki ban Bosne“ Salih Jalimam, 2019, Udruženje za zaštitu intelektualnih i kulturnih vrijednosti „Zjenica“ iz Zenice, Pravni fakultet UNZE i Forumom građana Zenice.
2. Izvor: <https://bosnae.info/index.php/ban-kulin-1180-1204-doba-mira-prosperiteta-bosne>
3. Izvor: <https://www.zenicablog.com/kozmopolita-kulin-ban-i-povelja-dobrocinstvu/>